

Dr Justyna Kościelnik

Turystyka kwalifikowana – geneza, definicje, funkcje.

Turystyka kwalifikowana jest rodzajem turystyki, który rozwija się obecnie bardzo intensywnie. Aktywny wypoczynek staje się nie tylko koniecznością w dobie zmechanizowanego życia, ale także modą. Turystyka kwalifikowana jest nowoczesną formą wypoczynku, czyli takiego wypoczynku za pomocą, którego regenerujemy siły fizyczne i psychiczne

Turystyka kwalifikowana stanowi jedną najbardziej dostępnych form aktywnego wypoczynku i z roku na rok zdobywa coraz większą liczbę zwolenników. Określenie turystyka kwalifikowana pojawiło się w latach 1951-53, kiedy to w ramach działalności PTTK obok tradycyjnych form turystyki jak piesza i narciarska rozwinęła się również turystyka kolarska, jeździecka, motorowa czy też żeglarska. Rozpoczęcie działalności w zakresie turystyki kwalifikowanej w Polsce ściśle wiąże się z powstaniem w 1873 roku pierwszej organizacji turystycznej „Galicyjskiego Towarzystwa Tatrzańskiego (1920 Towarzystwo Tatrzańskie a następnie Polskie Towarzystwo Tatrzańskie).

Jeśli przyjąć, że turystyka jest jedyną formą ludzkiej aktywności, która zaspokaja poza miejscem stałego zamieszkania i pracy zarówno potrzeby informacyjno – poznawcze, jak i i potrzeby rozwoju, względnie odnowy sił psychicznych oraz fizycznych – to turystykę kwalifikowaną można uznać za kwintesencję turystyki. Nieprzypadkowo uważa się ją często za matkę turystyki w ogóle, a uprawiających turystykę kwalifikowaną określa się „prawdziwymi turystami”.

Termin turystyka kwalifikowana niektórzy wywodzą od kwalifikacji osobistych, jakie musi posiadać turysta kwalifikowany, inni zaś od osiągnięć turystycznych dla uzyskania coraz to wyższych stopni

odznak turystycznych. Definicja pojęć turystyka kwalifikowana i turysta kwalifikowany przez ponad 30 lat podlegała ciągłym zmianom i ciągłemu doskonaleniu. W zasadzie definicje te szczególnie się od siebie nie różniły, ale analiza tych wszystkich definicji pozwoliła na określenie cech wspólnych przypisywanych turystyce kwalifikowanej. (folie).

Pierwszą cechą turystyki kwalifikowanej wyodrębnionej z genezy definicji jest to, że turystyka kwalifikowana jest najwyższą formą specjalizacji w wybranej dyscyplinie turystycznej. Wiele osób uprawia turystykę, ale tylko nieliczni uprawiają ją ze znanstwem. Jednym z celów podjęcia działalności turystycznej powinna być chęć najwyższej specjalizacji.

2, Następną cechą turystyki kwalifikowanej jest to, że turysta kwalifikowany powinien utrzymywać i dbać o swoją sprawność i wydolność fizyczną.

3, uprawianie turystyki kwalifikowanej łączy się z koniecznością opanowania umiejętności posługiwania się sprzętem turystycznym, umiejętności doboru tego sprzętu do określonej wyprawy.

4, Turysta kwalifikowany powinien posiadać dużą wiedzę o środowisku, w którym mieszka i do którego się udaje. Powinien posiadać umiejętności zdobywania wiedzy krajoznawczej, organizowania zwiedzania, dobierania form tempa marszu, jazdy czy też pływania

5, W turystyce kwalifikowanej może występować element współzawodnictwa, ale tylko do celów widowiskowych.

Po przeanalizowaniu powyższych cech turystyki kwalifikowanej możemy poznać właściwą definicję turystyki i turysty kwalifikowanego. (folie)

Turystykę kwalifikowaną uprawiać można indywidualnie bądź zbiorowo, w grupach nieformalnych lub zorganizowanych. Turystykę kwalifikowaną można również uprawiać nie tylko w formie wędrówek

ale też w formie stacjonarnej np. w ramach wczasów, kolonii czy też obozów np. żeglarskich, narciarskich czy rowerowych.

Współczesną cechą turystyki kwalifikowanej staje się samodzielność turysty, oraz kształtowanie się typu turysty wszechstronnego, uprawiającego kilka dyscyplin turystycznych: turystykę motorową oraz np. żeglarstwo latem a narciarstwo zimą.

Wymaga ona praktycznych umiejętności, zaradności, doświadczenia, odpowiedniej sprawności fizycznej oraz wszechstronnej wiedzy i kultury krajoznawczej. W niej można połączyć wartości poznawcze i rekreacyjne połączone ze współzawodnictwem.

Turystyka kwalifikowana łączy pokonywanie przestrzeni z wysiłkiem fizycznym w różnych dziedzinach aktywności człowieka w czasie wolnym od pracy i nauki, toteż dosyć trudne w dobie XXI wieku staje się dokonanie podziału dyscyplin turystyki kwalifikowanej.

W praktyce turystykę kwalifikowaną dzielimy na:

1. Turystykę pieszą (nizinną i górską).
2. Turystykę wodną (kajakową, motorowodną, żeglarską).
3. Turystykę narciarską.
4. Turystykę rowerową.
5. Turystykę motorową.
6. Turystykę jeździecką.
7. Turystykę speleologiczną.
8. Nurkowanie.

Cechy wspólne turystyki kwalifikowanej z innymi formami turystyki.

1. Czasowa i dobrowolna zmiana miejsca pobytu i codziennego trybu życia, w celu zaspokojenia potrzeby osobistego kontaktu z innym środowiskiem społecznym, przyrodniczym, oraz informacyjno - poznawczym.
2. Konsekwencje prawne, ekonomiczne w konsumpcji turystycznej.

3. Turysta występuje, jako konsument różnorodnych dóbr i usług turystycznych.

Cechy szczególne turystyki kwalifikowanej odróżniają ją od innych form turystyki.

- a) Konieczność fizycznego i psychicznego przygotowania kondycyjnego;
- b) Umiejętność posługiwania się sprzętem turystycznym;
- c) Zaspokajanie potrzeb biologicznego minimum aktywności ruchowej, oraz posiadanie pewnego zasobu wiedzy ogólnej.
- d) Konieczność występowania urozmaiconego ukształtowania terenu. (w niektórych dyscyplinach).

Wzrost zainteresowania turystyką kwalifikowaną wśród społeczeństwa jest w dużym stopniu uwarunkowany modą na aktywne formy wypoczynku. Współczesną cechą turystyki kwalifikowanej staje się samodzielność turysty, która z kolei jest odbiciem światowych trendów w turystyce. Turystyka kwalifikowana jest doskonałą formą zagospodarowania czasu wolnego a na jej rozpowszechnienie wpływ ma: dostępna baza turystyczna, sprawna komunikacja, dobra informacja turystyczna, oraz coraz lepsze wyposażenie ośrodków wypoczynkowych nie tylko w sprzęt turystyczny, ale także dostępność do dobrze wyszkolonej kadry i organizatorów ruchu turystyki kwalifikowanej. Poprzez uprawianie turystyki kwalifikowanej można realizować zarówno cele rekreacyjno – zdrowotne, jak i poznawcze, a ponadto imprezy z zakresu turystyki kwalifikowanej stanowią najlepszą okazję do realizowania zadań związanych z wychowaniem społeczeństwa. Ponadto turystyka kwalifikowana spełnia szereg innych funkcji takich jak:

1. Kształtuje pozytywne cechy charakteru (walor wychowawczy).
2. Zaspokajają potrzeby emocjonalne (walor emocjonalny).

3. Rozwija umiejętności charakterze technicznym i wiedzy poruszaniu się w terenie (walor różnorodnych umiejętności).
4. Zaspokaja potrzeby biologicznego minimum aktywności ruchowej (walor zdrowotny).
5. Wzbogaca wiedzę o kraju (walor poznawczy).